

cesarstva, je bil rojen leta 1765 v Simbirskem poglavarstvu, vzrejen pa v Moskvi na Rusovskem. Jako mlad stopi v vojaško službo in stopa zavoljo svoje učenosti in urnosti od časti do časti.

Ker je bila cesarju Aleksandru (Pavloviču) Karamzinova zgodovinska učenost že znana, in ker rusovsko cesarstvo, četudi tako veliko in mogočno, do ondaj popisa vsih svojih zgodb zaporedoma še ni imelo, imenuje cesar leta 1803 Karamzina zgodopisca rusovske države, in mu dovoli za delo in stroške 60.000 rusovskih rubeljnov *). Karamzin se tega dela še tisto leto loti.

Srečno in slavno dokonča učeni mož težavni posel v dvanajstih letih. Gospôda in meščani, kmetje in vojaki so si te imenitne bukve take obilno omišljevali, da ni bilo v 26 dneh po natisu od 3000 iztisov nobenega več na prodaj dobiti, čeravno so bukve po 50 rubeljnov prodajali. Leta 1818 so bile že drugič natisnjene in iz rusovskega jezika pozneje tudi na nemškega prestavljene.

Beseda izvirnega spisa je lepa, gladka, učena, pa vendar lahko razumeti. Mikalo bo vsakega že predgovor brati, v katerem učeni pisavec bravcu prav na serce govore razklada, kako je vednost zgodovine, posebno domače, vsakemu človeku koristna, koliko ljubši so nam kraji premile domovine, po tem ko njih zgodbe zvemo, in koliko bolj nas k posnemanju spodbujajo lepi izgledi slavnih mož našega kakor kteregega družega naroda.

Karamzin se s tem izverstnem delom cesarju Aleksandru tako priljubi, da ga ti leta 1824 do časti državnega svetovavstva s 50.000 rubeljni letne plače povikša.

Ali že tretje leto na to slavni Karamzin umerje (3. junia 1826).

Vso njegovo letno plačo je potem udova z otroci dobivala.

Slovanski popotnik.

Spisuje Fr. Cegnar.

* Kmetijska družba v Zagrebu je v seji 12. p. m. napravo kmetijske šole sklenila, in vabi domoljube, katerim je povzdiga kmetijstva in blagostanja na Horvaškem pri sercu, naj pripomorejo z denarji k ti napravi.

* Za gotovo se je zvedilo, da število učencov v Reških šolah, ki le laški ali kak drug nehorvašk jezik govore, je v primeri k učencom ilirskega jezika kakor 39 do 450—500. Iz tega je velika večina učencov ilirskega jezika očitno kot beli dan.

* Dopisojoči ud Dunajske cesarske akademie gosp. Volny, je poslal filozofsko-historiškemu odboru novo zbirko za zgodovino česko, moravsko in ogersko.

* Z nadškofijske knjigotiskarnice v Pragi je ravno prišel prvi zvezek pridig za nedelje in praznike od Prokopa Ondráka, Příbramskega dekana na svitlo. Vse njegove pridige se bodo izdale v 18 zvezkih, in vsak zvezek bo veljal 12 kr.

* V državni tiskarnici se tiska „veliki Perski slovník“ od profesorja Wulera-a. Tiskarni stroški bodo znesli samo 4000 gold.

* 13. tega mesca bo začel v Temišvaru nov beletristiški časopis s cirilskimi čerkami izhajati. Vredoval ga bode Aleks. Andrič. Prišel bo na svitlo na teden dvakrat v velikej četertini na celej poli. Naročnina znese za leto s poštino vred 10 gold.

*) Stari (Pavlovi) rubeljni veljajo po 2 fl. 10 kr., novi pa po 1 fl. 32 kr. in 1 vinar našega denarja. Pis.

Novičar iz slovanskih krajev.

Iz Štajarskiga piše „Danica“, da so milostljivi Lavantinski knez in škof po deželi pastirsk list razposlali, v katerim zmote odkrijejo, v katerih je bilo dosti ljudi zavoljo domišljevaniga prikazovanja Materice Božje na neki smreki na Štajarskim na Paki v Vitanski fari blizu Celja. Poslali so cerkvene sodnike, dobro razumne, poštene in bogaboječe može, štiri tehante, kateri so vës kraj pregledali, vse priče zaslišali in vse po resnici in pravici razsodili. Ali prepričali so se, de v celi ti prigodbi ni nobeniga sledú kakiga Božjiga razodenja; noben čudež, nobena posebna gnada, nobeno očitno spreobrnjenje kaciga grešnika se ne da dokazati. Torej verne posvarijo, de naj se nikar ne dajo zapeljati, v ta kraj na božjo pot hoditi. Hudobneži in svojoglavci pa, kateri bi to prepoved prederzno in terdovratno grajali in ljudi na to prazno božjo pot zapeljevali, bodo od cerkvene družbe izobčeni (iz družbe vernih ločeni), ter imajo greh, od kteriga odvezati si škof sami sebi prihranijo. (Zadovoljno razglasimo ta modri sklep milostljiviga gosp. škofa, ki svetu očitno razodene resnico. Ko je v „Novicah“ po natanjnim in véstnim prepričanju popisal odkritoserčen gospod pa prijatelj resnice tisto sleparijo, ktero so vražni babjoverci in tisti, ki babjoverstvo „ab invisib“ podpirajo, za čudež imeli, so razsajali nekteri zoper „Novice“ tolikanj bolj, ker so ne dolgo poprej tudi tisto komedijo na „Gori“ po natanjnim in vestnim prepričanju sleparsko imenovali. Nek brezimen podpornik teh sleparij in ljudskega motenja in poneúmtva nam je na to celò pismo, podčerkano z —o— poslal, v katerim nam priporoča: naj bi 53. list Dunajskiga cerkveniga časopisa brali, v katerim stoji sostavek: „Die Aufklärer und der Aberglaube“. Kar smo v tem sostavku pričakovali, smo tudi v njem našli!! Ker s copernicam ne gré več, da bi ljudje na nje in na njih moč verjeli, so prišle sedaj kervotočnice in druge domišljevane prikazni na versto. „Skrivnost božje moči je velika, pa te skrivnosti Bog ni starim babam, ne neumnim deklinam, ne rokomavžarjem, ne ciganam razodel“. Vred.)

Iz Ormoža 3. julia. Xp. Letina na Štajarskem veselo kaže. Na spodnjem polji Drave in Mure so žita prav lepe, razun reži, ktero je zima zlo pobrala; tudi kuruza in krompir obilen pridelk obetata, če le suša ne bo predolgo terpela in zadnja polovica tega mesca ne bo krompirja pokvarila. Bog daj, da ne! Tudi vinogradi, sosebno Radgonski, Lutomerski, Savriški in bližnji Horvaški lepo obetajo, in med temi posebno tisti, ki so dobro obdelovani in bolj gnojeni bili. Česinj in čespelj bo dovelj, hrušk malo, jabelk celò nič. Ker letina dobro kaže, gré cena žita in vina zlo nazaj, posebno ker žita in vina iz bližnjega Horvaškega k nam sila veliko pride, kar naše kmete zlo tare. — Tista kužna bolezin, okteri so „Novice“ že pisale in ktera je pod imenom francov plemenske kobile in žebce napadla, ne obstoji v gnjidavem razjedu spolovil (Chancer), ampak le bolj v žlebotoku, tedaj ne bo tako huda, če se bojo kmetje po poduku izvedenih zdravnikov ravnali, ne pa po konjerskim mazaštvu in po svetu družih mojstrov skazov. Slišal sim, da je 300 bolnih, med temi le 17 nevarnih, kakih 5 jih je nek poginilo. Pri sv. Križu na Murskom polji se je med govejo živino neka huda bolezin prikazala. — Drugo pot Vam bom več pisal.

Iz Krajnja. (Posvečenje Prešernoviga spominka. Konec). Ko pevci pesem končajo in gosp. dekan poslednjič blagoslovijo gomilo, se gosp. dr. Bleiweis, kteriga trud je važno delo vodil in izverstno izpeljal, v

imenu odbora, kterimu je bilo izročeno spominek postaviti, zahvali gosp. tehantu Kos-u in njihovim gosp. pomočnikom, ki so obhajali današnjo slovesnost, — gosp. mestnemu županu, ki je prijazno pripomogel, doveršiti stavo spominka, — gosp. pevcam in obilo zbranim častiteljem rajniga, ki so se vdeležili slovesnosti današnjega dneva. Pomenljive so bile poslednje besede gosp. govornika, vzete iz rajniga poezij,

De ni nesrečin, kdor v grobu leži,
če, kakor Prešerin, neumerljiv živi v svojih delih
na vedno večne čase! —

Rano, zares, si doveršil ték svojiga življenja, pesnik mili, kterimu je osoda kozarc britkost do verhanapolnila! Žalibog, le prerano je plameneči zubeljce tvojiga duha nam ugasnil, — prezgodaj je potihnil sladki glas tvojih strun, ktere zdajci zapuščene žalujejo po svojim mojstru. Nemila smert zasadi strupeno pušico v serce tvoje, — glas umolkne — truplo obleži!

Ko ti si, pesnik mili, prepevati začel, se je še černa tihotna noč razprostirala po domačih livadah, po nebu so se valile sive oblačne gore, luno je gosta megla zakrivala, in zvezdja bliščoba ni primigljala do nas. Pa močniga teka prijadra skoz tamoto snežnobel labud iz neznanih krajev; veličastno se vsede na volhko planjavo, ktero veslaja premerja na vse strani, ponosno dviguje svoj vrat, ter pošilja rajske glasove po daljnim krogu. Pa vihár zabučí po valóvih, silno ga jame sémtertjé metati, — ali pevcu glasa ne umori. Še krepkeji prihaja iz njegovih tužnih pers žalujoča pesem. — Neugodni sroči so mu ogrenili življenje; tarejo ga mnoge britkosti, ali neusušljivo je tekel sladki vir, in pritekel je memo počivajočih domačincov v daljne ptuje kraje, kjer so ga z občudenjem okušali in berzno prihrumeli, v bližavi sladkoto vživat; zbudili so domače, ter jih opazne storili čuda nedopovedljiviga, — pa urnokrilati čas ločitve je dospel, utrujeni pevec že zapoje svojo mertvašnico, glasovi poslednje pesmi razdoné, — labuda objame groba tamna noč.

Zgodila se je Večniga volja!

Počivaj torej v miru; saj je osoda, čeravno v življenji nemila, tvojimu trupu nar lepši kraj odločila v počivališče. V obziru siviga slovenskiga orjaka Triglava, — na bregu bistre Save, ktera hvaležna memo tebe doní, ki si njeno mater Savico v pesmi večnimu spominu posvečil, — v okrožji starodavniga slovenskiga mesta naznanuje spominek: tukaj počiva Prešerin, neumerli pesnik slovenski! u—a—i.

Iz Ljubljane. Kako nevarno je, da kôsci na Krajnském z golimi kosami po mestu hodijo, se je spet unidan očitno pokazalo. Trije kôsci, že nekoliko vinjeni, so se drenjali skoz množico ljudi, ki je ravno iz Lattermanoviga drevoreda šla, in edin je s svojo kôso nekimu dekleticu, ktero je pesterna v naročji imela, slamničik z glave stergal, in pesterno na vratu ranil. To vidši se nam vprašanje vsili: ali imajo naši kôsci kakošno posebno pravico, da po mestu in sprehajališih, ki so polne ljudi, z golimi kosami postopajo, da človeku, ki memo njih gré, nevarnost žuga? V družih mestih in državah mora vsaki kôsec svojo kôso s slamo poviti, ali jo z ročnice sneti in na njo privezati, kadar do mesta ali terga med več ljudi pride; — kdor se po tem ne ravna, mora v denarji kazni plačati ali ga pa zapró. Pri nas pa je še vedno ta nevarna navada, brez da bi jo dotična gosposka oistro prepovedala.

Iz Ljubljane. S pravim veseljem zamoremo danes naznaniti, da smemo do konca tega leta nekih novih bukev v slovenskim jeziku pričakovati, ki so nam tako potrebne, kakor ribi voda. Te bukve so popoln

nauk kmetijstva. Na povabilo kmetijske družbe jih bojo spisali slavnoznani slovenski pisatelj in v kmetijstvu dobro izvedeni gosp. fajmošter Janez Zalokar v Št. Kocianu na Dolenskim, ki so te dni družbi naznanili, da se hočejo v prid kmetijstva in domovine tega zlo teškiga dela lotiti, ktero mora biti kratko in dobro izdelano, da bo spolnilo svoj namen. Častiti gosp. fajmošter so vés mož za to; Bog jim daj ljubo zdravje, da kmalo doveršijo delo, ktero nam je sila potrebno, ker razun posamesnih oddelkov v „Novicah“ in 1. dela v Celji 1821 natisnjenih knjig pod naslovom „Bukve za pomoč inu prid kmetam ukup složene za Slovence od J. P. Ješenaka“ nimamo nobenih bukev tega obsežka. — V torek popoldne, ki smo se tudi v Ljubljani hude ure bali, je toča po več vaséh Ložke dolíne vse polje pokončala, da usmiljenja vredni reveži, ktere je lanska povodinj tako strašno poškođovala, ne véjo, kaj bojo počéli.

Novičar iz mnogih krajev.

Kristianam, ki so ob strašnim ognji v Sarajevim v Bosni ob vse prišli, je presvitli cesar ukazal 3000 fl. podariti. — V naznanilih, ki jih vodstvo upravne statistike na svitlo daja, beremo, da rodovitna zemlja vsiga austrijskiga cesarstva je v letu 1850 znesla 97 milijonov in 752.374 oralov; od teh je njiv 36 mil. 838.087 oralov, 113.347 oralov rajževiga polja (na Laškém, Primorském in Horvaškém); 1 mil. 759.172 oralov nogradov, 11 mil. 596.317 oralov senožet in vertov, 42.933 oral. oljkinih gojzdov (kterih je na Dalmatinském 26.936, na Primorském 8233, na Lombarském 2470, na Beneškém 4476, na Tiroljském 318), 71.520 oralov je lavorovih in kostanjevih gojzdov (v Lombardii 52.496, na Beneškém 13.572, na Tiroljském 4875, na Primorském 488 in v Dalmaciji ravno toliko), 12 mil. in 386.105 oralov je pašnikov, 34 mil. in 944.790 pa gojzdov; — pridela se pa po teh naznanilih v celim našim cesarstvu pšenice 46 mil. 720.000, reži 61 mil. 352.000, ječmena 49 mil. 797.000, ovsa 82 mil. 398.000, turšice 33 mil. 458.000, prosa in ajde 9 mil. 532.060, krompirja 57 mil. 86.000 in sočivja 3 mil. 55.900 vaganov, rajža 845.300 centov, vina 39 mil. 701.000 veder, tobaka 732.400, olja 1 mil. 542.080, sira 373.520, ovčje volne 580.000 centov, lesa 42 mil. 568.000 sežnjev. — Ravno se je osnovalo gojzdnarsko društvo za celo cesarstvo na Dunaji, ki bo obseglo vse dežele cesarstva. — Kako zabito je tu in tam še ljudstvo in kako malo mu je za podúk v šolah mar, spričuje resnična prigodba v neki Erdeljski vasi, kjer je kmečk oče prišel k vradniku ga prašat: za koliko bi mogel svojiga sina odkupiti, da bi mu ne bilo treba v šolo hoditi! — Volitve za nov državni zbor na Angleškém, kise ima 20. dan prihodnjiga mesca spet začeti, so se že začele; 400 volitnih okrajn je v vsim skupej, ki volijo 656 poslancov v zbor. — V Parizu so unidan zasledili zakletbo zoper življenje Napoleona; več deležnikov, ki so orožje izdelovali, so zapérli.

Današnjim Novicam

so priložene obljubljené kratkočasne podobice, ktere smo si prizadjali tako izbrati, da nektère tudi niso brez podučniga zernja. Če bomo slišali, da so podobice bravam všeč, in če bomo po številu naročnikov v stanu, še kakšnikrat enake kratkočasnice dokladati, prosimo bistroumne možé, naj nam (če tudi le slabo) izrisajo po svojih mislih iz domačih prigodb ali povestie take podobice, — ali če risati ne znajo, naj le natanjko podobo popišejo, ktero bomo že mi po popisu izrisati dali. Tode smešni zapopadek mora bistroumen, spodoben, in če je moč tudi podučen biti, sicer je toliko bolji, kolikor bolj je osoljen.